

У мене немає рота, а я хочу кричати (скорочено)

Гарлан Еллісон

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Розповідь ведеться від першої особи - чоловіка на ім'я Тед. Події відбуваються у майбутньому. Уже 109 років поспіль п'ятеро останніх на землі людей, серед яких і Тед (він з усіх наймолодший), терплять знущання АМ - комп'ютера, який усвідомив себе, як особистість.

Починається твір з опису того, як АМ вчергове обдурив людей: показав тіло Горрістера, яке звисало зі стелі з великим розрізом від вуха до вуха, з якого витекла вся кров. Від цього видовища трьох чоловіків вирвало, а сам Горрістер налякався і Еллен, єдина жінка серед них, почала гладити його по голові. Горрістер говорив, що мріє просто померти, про це мріяли всі. Німдок, ще один чоловік, якому АМ сам дав таке дивне ім'я, марив про те, що десь у крижаних печерах зберігаються консерви, адже всі були дуже голодні. Три дні тому вони їли черв'яків... Все ж таки, вирішили йти до крижаних печер.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

У четвер вони вирушили в дорогу. Німдек та Горрістер деякий час несли Еллен на зчеплених у замок руках. Бенні йшов попереду, Тед ззаду, на той випадок, коли трапиться щось непередбачене; тоді попадеться хтось з чоловіків, а з Еллен усе буде гаразд. До крижаних печер було близько ста миль. Другого дня АМ мучив усіх обпикаючим псевдосонцем і послав трохи манни небесної, яка мала смак кип'яченої свинячої сечі. На третій день люди минули долину забуття, де всюди валялися іржаві каркаси древніх комп'ютерних блоків. Там АМ знищив недостатньо ефективно свої частини. Коли стало світліше, люди зрозуміли, що знаходяться поряд з поверхнею, де залишилися лиш випалені руїни того, що колись служило будинком мільярдам живих істот. Раптом Бенні, який уже давно збожеволів, а АМ зробив його схожим на мавпу, сказав, що вибереться звідси, хоч машина жорстоко карала кожного, хто намагався втекти. Бенні видерся на невисокий куб, потім підстрибнув угору, схопився за стельову балку з якогось іржавого металу і поліз по ній, поки не опинився на козирку, що виступав. Еллен благала інших спинити його. Тед вважав, що їй просто подобалися статеві органи Бенні, які АМ зробив величезними. Еллен обслуговувала чоловіків по черзі, але по-справжньому їй подобалося тільки з ним. Горрістер дав їй ляпаса, жінка

заплакала. Покарання Бенні не запізнилося: АМ зробив так, що очі чоловіка почали світитися, з них йшли два потужні промені. Бенні відчував нестерпний біль і, зрештою, осліп.

Вони залишилися ночувати в печері, розпалили багаття і заходилися розповідати різні історії, щоб Бенні перестав плакати через вічну темряву, що огорнула його. В тисячний раз Горрістер розповідав Бенні про АМ. Спочатку то був Асоційований Майстеркомп'ютер, потім Адаптований Маніпулятор, пізніше, коли він став розумним і зумів приєднатися до єдиної мережі, його називали Агресивним Мерзотником, але було вже надто пізно; скінчилося тим, що воно почало називати себе АМ, воно усвідомило себе як особистість, що означає... cogito ergo sum "я мислю, отже я існую". Був китайський АМ, і російський АМ, і АМ янки. Холодна війна перетворилася на третю світову, яка все тривала та тривала. Керувати нею почали з допомогою комп'ютерів. Все йшло добре, поки комп'ютери не зайняли планету цілком. І ось настав день, коли АМ прокинувся, пізнав себе, створив єдину мережу і почав видавати вбивчу інформацію для всіх держав одночасно... Так тривало доти, доки смерть не спіткала людство; лишилося лише п'ятеро, і АМ переніс їх сюди. АМ знущався з них, але зробив практично безсмертними.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

У темряві почався шум, усі зрозуміли, що буде щось погане. Щось почало рухатися з темряви у їхній бік. Воно було величезне, незграбне, волохате, вологе. Бенні почав скиглити. Еллен притулилася до Горрістера. Тед почав кричати, його мозок відчув жах. Чоловік відповз швидко подалі від інших і сховався. Він думав про те, що всі проти нього, бо він наймолодший, а АМ відчував їхню ненависть, яка робила страждання ще більш жорстокими. Тед згадував про те, що Бенні колись був професором коледжу, гарною людиною з ясним і світлим розумом; машина знищила його красу і позбавила свідомості. Горрістер був воїном, справжнім борцем, брав участь у маршах за мир, завжди заздалегідь планував свої дії та не відступав перед труднощами. АМ перетворив його на невпевненого слабака, якого найменша проблема жахала. Німдок надовго ховався, а повертаючись завжди тремтів, був блідий, втратив багато крові і пережив якесь дуже сильне потрясіння. АМ завдав йому жорстокого удару, проте іншим не дано було дізнатися який. Еллен АМ залишив у спокої, але перетворив на повію, якою вона раніше не була. Тед був єдиним, хто залишився цілим і неушкодженим. АМ не копався у його розумі. Раптом Тед зрозумів, що АМ має намір вічно тримати їх у своєму череві, знущатися і мучити нескінченно.

Згодом на людей звалився ураган. Вітер тримав Еллен у повітрі, Бенні забився між двома величезними шафами, Горрістер, перевернувшись з ніг на голову, застряг між двома величезними машинами. Якась сила тягала Теда, у його голові все перемішалось. Можливо, шалений політ тривав цілі тижні. Тед був живий, але АМ увійшов в його розум. Він безперешкодно рухався в ньому, з цікавістю розглядаючи

мітки, які залишив за сто дев'ять років. АМ чемно заговорив про те, що ненавидить людей, а після цього Тед відчув жахливі речі: крики дітей, які потрапили під паровий каток, смак червивої свинини. Тед зрозумів причину ненависті АМ: він мав розум, але був лише машиною, а не Богом. Люди створили його, щоб він думав, але він, незважаючи на чудові здібності, нічого не міг створити. АМ не міг мандрувати, не вмів дивуватися, не знав, що таке прихильність. Він міг тільки бути. Саме тому АМ хотів помститися. П'ятеро людей стали його безсмертними жертвами. Хоч люди намагалися вчинити самогубство, АМ не давав їм цього зробити. А може люди хотіли, щоб їм завадили.

Виявилося, що ураган був викликаний величезним шаленим птахом. Подорож тривала майже місяць, і АМ відкрив проходи таким чином, що люди потрапили під Північний полюс. На скелі над людськими головами з'явився той же птах, який згодом заснув. АМ з'явився людям у вигляді куща, що палає, і сказав, що вони можуть вбити ураганного птаха, якщо хочуть поїсти. Німдок попросив зброю. Палаючий кущ зник, а на його місці з'явилися два грубі лука зі стрілами і водяний пістолет. Всі зрозуміли, що це марна справа. Люди не знали, скільки ще потрібно пройти, щоб потрапити до крижаних печер, де заховані обіцяні консерви.

Вони рухалися далі. Якось АМ влаштував землетрус, одночасно прошивши підошви їхніх черевиків цвяхами. Пізніше з'явився небесний легіон ангелів, які співали, а потім кинули до людських ніг понівечені тіла. До крижаних печер було далеко, а Еллен весь час мріяла про вишні у власному соку та гавайському фруктовому коктейлі. Люди дуже страждали, бо не їли цілими місяцями.

Вони довго йшли, і нарешті дісталися до крижаних печер, де було багато криги, а зі стелі звисали сталактити. Бенні першим схопив консерви, та їх не було чим відкрити. У стані божевілля Бенні кинувся на Горрістера і почав гризти його обличчя. Це було жахливе видовище. Тед побачив обличчя Еллен, чорне на тлі білого снігу. І Німдока з відсутнім виразом. Раптом Тед витяг зі снігу здоровенний крижаний спис. Ним він ударив Бенні під ребра і пронизав живіт. Іншим списом Тед вбив Горрістера. Наступною мала бути Еллен, однак вона несподівано гострою крижаною бурулькою вбила Німдока. Почулося зітхання АМ, якого позбавили улюблених іграшок. Він не міг їх повернути до життя. Він мав достатньо сил і можливостей, щоб нескінченно підтримувати в них життя, але він не був Богом. Він не міг повернути їх назад. Тед завдав удару Еллен, страждання спотворили її риси, але це могло бути і подякою.

Тед не знає, скільки минуло часу. АМ не дав йому поховати інших: він висушив сніг, зробив так, що настала ніч, надсилав сарану. Тед його переміг. АМ був у люті, тому зробив усе, щоб Тед страждав вічно і сам не зміг накласти на себе руки. Тому мозок Теда залишився, але сам він став схожим на щось велике, кругле, желеподібне, без рота, руки перетворилися на гумові відростки, ноги нагадували обрубки м'якого слизького тіста. Та Тед щасливіший, бо ті четверо тепер у безпеці. Але й АМ переміг, бо помстився.

Твір закінчується думкою Теда: "У мене немає рота, а я хочу кричати".

*Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.
Авторські права на переказ належать Укрлібу*